

Tværfagligt Småbørnsteam

Indhold

Småbørnsteamets forløb i dagtilbuddene	2
Småbørnsteamets organisering og arbejdsform	3
Specifikke forløb målrettet enkelte børn	6
Forløb på organisations- og gruppeniveau	11
Udfordringer og ønsker til fremtidige forløb	15
Opsummering	15

Tværfagligt Småbørnsteam tilbyder tværfaglig sparring, observation, supervision, makkerskaber mv. til dagtilbud i Ishøj og Vallensbæk kommuner. Formålet er at understøtte børns læring, trivsel og udvikling samt udvikle inkluderende læringsmiljøer.

Småbørnsteamets mål er at bidrage til:

- *At flere 0-6-årige børn i udsatte positioner og sårbare situationer trives i deres dagtilbud.*
- *At flere 0-6-årige børn i udsatte positioner og sårbare situationer deltager i meningsfulde fællesskaber i deres dagtilbud.*
- *At dagtilbudsmedarbejdernes kompetencer i fht at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn i dagtilbuddet er blevet styrket*
- *Dagtilbudsmedarbejderne har flere handlemuligheder i arbejdet med at skabe deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner og sårbare situationer*
- *Dagtilbudsmedarbejdernes tillid til egne faglige kompetencer er blevet styrket*

Dagtilbuddene kan henvende sig til Småbørnsteamet, hvis de har en udfordring eller et emne, som de ønsker et tværfagligt blik på. Småbørnsteamet skelner i deres arbejde imellem henholdsvis forløb på organisations- og gruppeniveau og specifikke forløb målrettet enkelte børn, hvor bekymringen endnu ikke har ført til oprettelse af en sag.

Småbørnsteamets forløb i dagtilbuddene

Indsatserne under Tværfagligt Småbørnsteam blev udviklet i foråret og sommeren 2018. I august 2018 igangsatte Småbørnsteamet deres første forløb. Fra august 2018 til februar 2020 har Småbørnsteamet igangsat i alt 51 forløb, hvoraf 35 var specifikke forløb målrettet enkelte børn, og 16 var forløb på gruppe- eller organisationsniveau. Af de 51 forløb er 25 forløb afsluttet, mens de resterende 26 forløb er igangværende.

Tabel 1

	Specifikke forløb		Forløb på gruppe- eller organisationsniveau	
	Igangsat	Afsluttet	Igangsat	Afsluttet
Ishøj	19	6	10	7
Vallensbæk	16	7	6	5

I Ishøj Kommune er der 11 dagtilbud til børn i alderen 0-6 år. I Vallensbæk Kommune er der 10 dagtilbud til denne aldersgruppe. Bortset fra et enkelt dagtilbud i Ishøj Kommune, har alle dagtilbuddene benyttet sig af muligheden for sparring mv. fra Småbørnsteamet mindst én gang. I de fleste af dagtilbuddene (86%) er eller har der været individuelle forløb målrettet enkelte børn, mens der i godt halvdelen af dagtilbuddene (57%) er eller har været forløb på gruppe- eller organisationsniveau.

Tabel 2

	Specifikke forløb	Forløb på gruppe- /organisatorisk niveau
Amalieparken (V)	2	1
Birkely (V)	2	0
Bøgely (I)	4	2
Dagplejen Ishøj	1	2
Dagplejen Vallensbæk	2	1
Elverhøj (I)	1	0
Femkanten (I)	0	2
Firkløveren (I)	2	1
Løkkebo (V)	1	1
Mejsebo (V)	1	0
Nøddeboparken (V)	2	0
Piletræet (I)	0	0
Piletræet (V)	3	1
Regnbuen (I)	2	1
Sommerfuglen (V)	0	2
Stien (V)	1	0
Syvhøjvænge (V)	1	0
Troldebo (I)	1	1
Trækronerne (I)	1	0
Tvillingehuset (I)	3	0
Ørnebo (I)	4	1
Ikke noteret	1	0

I forbindelse med afslutningen af et forløb med Småbørnsteamet interviewes de af dagtilbuddets medarbejdere, som har været involverede i forløbet, om deres oplevelse og udbytte af Småbørnsteamets indsats. Interviewet foretages af Småbørnsteamets medarbejdere med afsæt i et spørgeskema. Spørgeskemaet blev justeret ca. et halvt år efter Småbørnsteamets opstart (blandt andet blev der tilføjet en skalering af bekymringsgrader), hvorfor besvarelserne om de første forløb indeholder lidt færre oplysninger. I alt 22 forløb er blevet vurderet af dagtilbuddene med afsæt i Småbørnsteamets spørgeskema, heraf 12 specifikke forløb og 10 forløb på gruppe- eller organisationsniveau.

Småbørnsteamets organisering og arbejdsform

Småbørnsteamets fokus er at understøtte børns læring, trivsel og udvikling, og at udvikle inkluderende læringsmiljøer. Teamet arbejder ud fra et systemisk, narrativt og relationelt grundlag, og bygger deres tilgang på antagelser om, at mennesker skal forstås i lyset af de kontekster og relationer, de befinder sig i, at der er flere ligeværdige perspektiver på virkeligheden, og at kommunikation er definerende for menneskers handlemuligheder.

Med afsæt i denne tilgang tilbyder det Tværfaglige Småbørnsteam en række forskellige tilgange og metoder i samarbejdet med dagtilbuddene. Småbørnsteamets tilgange og metoder varierer alt efter, om der er tale om specifikke forløb eller forløb på gruppe- eller organisationsniveau

I de specifikke forløb tilbydes blandt andet:

- Tværfaglige makkerskaber: Specialpædagogisk rådgivning og vejledning sammen med pædagogerne i deres praksis.
- Hjemmebesøg, hvor der tilbydes praktisk og pædagogisk guidning og vejledning omkring fx tilknytning og sprogstimulering, leg, struktur i hverdagen mm. (altid som led i indsats i institutionen).
- Netværkssamtaler med barnets udvidede netværk (fx familie eller andre involverede fagpersoner) med henblik på at etablere en fælles forståelse af barnets situation.

Af Småbørnsteamets registrering af deres forløb med dagtilbuddene fremgår det, at teamet i langt de fleste specifikke forløb har været i dagtilbuddene af én eller flere omgange for at observere barnet i dagtilbudskonteksten. Der har desuden indgået rådgivning og vejledning til dagtilbudspersonalet i langt de fleste specifikke forløb, som er gennemført i dagtilbuddene. I flere forløb er der anvendt ICDP-videoanalyse. Småbørnsteamet har desuden deltaget i møder med barnets forældre i en del af de specifikke forløb. I et enkelt forløb er der desuden gennemført vejledning i barnets hjem.

I forløb på gruppe- eller organisationsniveau tilbydes blandt andet:

- Tværfaglig observation af daglige aktiviteter i dagtilbuddet, herunder også omgivelsernes dynamik og betydning for børnenes deltagelse.
- Tværfaglige makkerskaber: Specialpædagogisk rådgivning og vejledning sammen med pædagogerne i deres praksis.
- Tværfaglig sparring med ledelse eller personale om børn eller børnegrupper, hvor der er tvivl eller mistanke om bekymringsgraden.
- Kortere supervisionsforløb.
- Oplæg om eksempelvis narrativer, sprogudvikling og kommunikation, inklusion, legefællesskaber, gruppearbejde, tidlige tegn på mistrivsel mm.

Det fremgår af Småbørnsteamets registrering, at rådgivning, fælles refleksion og/eller supervision har været centrale elementer i langt de fleste forløb på gruppe- eller organisationsniveau. I en stor del af disse forløb har Småbørnsteamet desuden været til stede i dagtilbuddene for at observere praksis. Derudover er der holdt oplæg og arbejdet med aktionslæring og med brug af Vækstmodellen i enkelte forløb på gruppe- eller organisationsniveau.

Emner for samarbejdet med Småbørnsteamet

Der er nogle emner, der særligt går igen i de specifikke forløb. Dagtilbuddene henvender sig ofte til Småbørnsteamet, når de oplever udfordringer med forældresamarbejde, eller når de har en bekymring for et barn, som de oplever, er udfordret socialt, adfærdsmæssigt eller kommunikativt, og som det er vanskeligt at skabe deltagelsesmuligheder for i dagtilbuddets aktiviteter og børnefællesskaber.

I forløbene på gruppe- eller organisationsniveau er forældresamarbejde også et hyppigt forekommende emne, herunder også forældreklager og utilfredshed i forældregruppen. Derudover henvender dagtilbud-

dene sig ofte til Småbørnsteamet, når de oplever udfordringer omkring dårlig trivsel og/eller uhensigtsmæssige samspil i større eller mindre børnegrupper. I ét forløb på gruppe-/organisationsniveau er der desuden arbejdet med inklusion af nye børn med udfordringer, som man i personalegruppen ikke var vant til at håndtere.

Oplevelser af samarbejdet med Småbørnsteamet

Af de 13 specifikke forløb, som er afsluttet, er der besvaret spørgeskemaer for 12 forløb, og af de 12 forløb på gruppe- eller organisationsniveau, som er afsluttet, er der besvaret spørgeskemaer for 10 forløb. Det vil sige, at der samlet set er besvaret spørgeskemaer for 22 af de i alt 25 afsluttede forløb.

I den nyeste version af spørgeskemaet er de dagtilbudsmedarbejdere, som har indgået i samarbejdet med Småbørnsteamet, blandt andet blevet spurgt om, hvorvidt de har følt sig set, hørt og forstået af Småbørnsteamets medarbejdere, hvorvidt der er blevet arbejdet med det, de havde brug for, og hvorvidt Småbørnsteamets tilgang og metode har skabt den udvikling, de havde brug for. Det skal bemærkes, at disse spørgsmål kun indgår i de nyeste versioner af spørgeskemaet, hvorfor de kun er besvaret i forbindelse med 12 forløb. Besvarelsene fordeler sig således:

Tabel 3

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Følte I jer set, hørt, forstået og respekteret i mødet med Småbørnsteamet?</i>	12 (100 %)	0	0

Tabel 4

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Oplevede I, at vi arbejdede med det, I havde brug for?</i>	11 (92 %)	0	1 (8 %)

Tabel 5

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Skabte Småbørnsteamets tilgang og metode den udvikling, I havde brug for?</i>	11 (92 %)	0	1 (8 %)

Tabellerne viser, at i alle de forløb, hvor spørgsmålene er besvaret, giver dagtilbuddene udtryk for en positiv oplevelse af samarbejdet med Småbørnsteamet.

I dagtilbuddenes besvarelser af spørgeskemaerne¹ gives der derudover blandt andet udtryk for:

- At Småbørnsteamet har en **anerkendende tilgang** til samarbejdet med dagtilbuddene. Flere dagtilbud giver udtryk for, at de oplever, at Småbørnsteamet ser og anerkender det, der fungerer godt i deres praksis. I en enkelt besvarelse beskrives det desuden, at Småbørnsteamets tilgang skaber mulighed for, at dagtilbuddet bliver medskabende i udviklingen af løsninger, og at der i dette udviklingsarbejde bygges videre på det, som dagtilbudsmedarbejderne er gode til.
- At Småbørnsteamet anlægger en **undersøgende tilgang** til samarbejdet med dagtilbuddene. Flere dagtilbud giver udtryk for, at der stilles åbne og nysgerrige spørgsmål til deres praksis og til det, der opleves som udfordrende – og at de føler sig hørt i samarbejdet med Småbørnsteamet.

¹ Omfatter alle de 12 specifikke forløb og de 10 forløb på gruppe- eller organisationsniveau, som er blevet vurderet af dagtilbudsmedarbejdere.

- At Småbørnsteamet praktiserer en **ressourcefokuseret tilgang**, hvor fokus rettes væk fra problemerne, og over på det der fungerer.
- At Småbørnsteamet prioriterer at være **til stede i dagtilbuddene**. Småbørnsteamets praksis i forbindelse med observation af barnet i dagtilbudskonteksten beskrives som velfungerende. I flere besvarelser gives der udtryk for, at man på forhånd havde en bekymring for, at Småbørnsteamets tilstedeværelse ville være forstyrrende og skabe en følelse af at blive overvåget, men at denne bekymring er blevet afkræftet undervejs i samarbejdet. I en enkelt besvarelse sammenlignes Småbørnsteamet med tilbuddet om konsultativ bistand fra CBF, og her fremhæves Småbørnsteamets tilbud som mindre fjernt og mere meningsfuldt, fordi det tager afsæt i observationer af dagtilbuddets praksis, frem for kun at basere sig på dagtilbuddets beskrivelser.
- At Småbørnsteamets tilbud er mere **intensivt og fleksibelt** end den almindelige konsultative bistand fra CBF. Det opleves som nemt at kalde på hjælp og få en aftale med Småbørnsteamet. I en enkelt besvarelse beskrives det desuden som positivt, at Småbørnsteamet ikke kommer med et færdigt koncept, men at teamet tilpasser deres tilgang og metoder til dagtilbuddets behov. Det beskrives derudover af flere som positivt, at der er mulighed for hyppig opfølgning ved behov.
- At Småbørnsteamet **bidrager med input**, som gør en reel forskel i det pædagogiske arbejde. Mange af dagtilbuddene giver udtryk for, at Småbørnsteamets forslag til små konkrete justeringer i den pædagogiske praksis hjælper dem med at skabe struktur og se nye handlemuligheder. I en enkelt besvarelse beskrives det, at Småbørnsteamets praksis er meget forskellig fra den konsultative praksis, man er vant til i dagtilbuddet, idet forløbet snarere har haft karakter af et kompetenceudviklingsforløb målrettet specifikke opgaver.
- At det er positivt at Småbørnsteamet er sammensat af **fagpersoner med flere forskellige faglige baggrunde**. Det giver gode forudsætninger for en nuanceret belysning af udfordringerne, og for at der kan arbejdes med børnene fra forskellige faglige indgangsvinkler.
- At samarbejdet med Småbørnsteamet skaber mulighed for, at dagtilbudsmedarbejderne kan få et **refleksionsrum**, hvor de kan få luft for frustrationer og få hjælp til selv at finde løsninger. I en enkelt besvarelse fremhæves det som positivt, at dette refleksionsrum er forbeholdt medarbejderne – det vil sige at det er et ledelsesfrit rum. Det beskrives af enkelte, at forløbet med Småbørnsteamet har bidraget til, at medarbejderne oplever at have fået et større fælles sprog.
- At samarbejdet skaber mulighed for **faglig fordybelse og opkvalificering**. I enkelte besvarelser beskrives det eksempelvis, at forløbet med Småbørnsteamet har omfattet faglige oplæg, og at disse oplæg har haft et relevant fagligt indhold og en tæt kobling til dagtilbuddets praksis.

Specifikke forløb målrettet enkelte børn

Småbørnsteamet skelner som nævnt imellem specifikke forløb målrettet enkelte børn og forløb på gruppe- eller organisationsniveau. I de specifikke forløb sætter dagtilbuddet i samarbejde med Småbørnsteamet fokus på et enkelt barn, som medarbejderne vurderer, er i en udsat position og derfor har en bekymring for. I det følgende vurderes børnenes og dagtilbuddenes udbytte af de specifikke forløb.

Småbørnsteamet har i samarbejde med dagtilbuddene igangsat specifikke forløb målrettet i alt 35 børn. Heraf er 13 forløb afsluttede, mens de resterende 22 forløb er igangværende.

De 35 børn i de specifikke forløb var mellem 1 og 5 år på tidspunktet for opstart af forløbet. Ca. halvdelen (49 %) af børnene var mellem 2 og 3 år.

Tabel 6

	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år	Alder ikke noteret
Ishøj	3	6	4	2	2	2
Vallensbæk	1	4	3	3	3	2

Forandringer for barnet

Af de 13 individuelle forløb, som er afsluttet, er der udfyldt spørgeskemaer vedrørende 12 forløb. I de nyeste spørgeskemaer opfordres dagtilbudsmedarbejderne til at skalere deres bekymring for barnet på en skala fra 1 til 10, hvor 1 repræsenterer "ingen bekymring" mens 10 repræsenterer en "meget stor" bekymring. Der indgår svar på spørgsmål vedrørende bekymringsgrader i besvarelser om 9 forløb. Nedenstående skal derfor læses med forbehold for, at der er tale om et begrænset datagrundlag.

Tabel 7

	Forud for henvendelsen	Efter indsatsen
Ingen eller meget lille bekymring (1-2)	0	1 (11 %)
Lille bekymring (3-4)	0	2 (22 %)
Moderat bekymring (5-6)	0	1 (11 %)
Stor bekymring (7-8)	5 (56 %)	5 (56 %)
Meget stor bekymring (9-10)	4 (44 %)	0
Total	9	9

I forbindelse med alle 9 forløb har dagtilbuddene vurderet bekymringen for barnet som "stor" eller "meget stor" forud for henvendelsen til Småbørnsteamet. Efter samarbejdet med Småbørnsteamet var bekymringen for barnet i godt halvdelen af forløbene "stor", mens den for de øvrige 4 børn kun var "moderat" eller mindre.

Hvad angår de øvrige 3 forløb, som er evalueret med udgangspunkt i det oprindelige spørgeskema, gives der (i prosa) udtryk for, at bekymringen er blevet mindre i 2 af forløbene, mens det i 1 forløb er blevet afklaret, at der behov for en mere indgribende indsats i regi af CBF (hvorfor kategorien "mere bekymret" er anvendt her – se tabel 8). Som det fremgår af tabel 8 er bekymringen for barnet i forbindelse med samlet set 9 ud af de 12 evaluerede forløb således blevet mindre som følge af samarbejdet med Småbørnsteamet.

Tabel 8

	Efter indsatsen
Mindre bekymret	9 (75 %)
Ligeså bekymret	2 (17 %)
Mere bekymret	1 (8 %)
Total	12

I forbindelse med de 12 evaluerede forløb, er dagtilbudsmedarbejderne blevet spurgt om, hvorvidt de vurderer, at barnets deltagelsesmuligheder i daginstitutionens fællesskaber har ændret sig.

Tabel 9

	Ja	Nej	Ikke besvaret
Vurderer I, at barnets deltagelsesmuligheder i daginstitutionens fællesskaber har ændret sig i forbindelse med indsatsen?	9 (75 %)	3 (25 %)	0

I forbindelse med langt størstedelen af forløbene (75 %) giver medarbejderne udtryk for, at barnets deltagelsesmuligheder har ændret sig i forbindelse med forløbet med Småbørnsteamet. De ændringer, som medarbejderne beskriver, omfatter blandt andet:

- At barnet er mere deltagende, eksempelvis i forbindelse med samling eller voksenstyrede aktiviteter.
- At barnet har lettere ved at indgå børnefællesskaber på en hensigtsmæssig måde.
- At barnet er involveret i færre konflikter.
- At barnet ikke så ofte bliver overstimuleret.
- At barnet er roligere.
- At barnet er gladere.
- At barnet er i bedre trivsel.
- At der er skabt en bedre dialog med barnets forældre.

I forbindelse med 3 forløb giver medarbejderne udtryk for, at barnets deltagelsesmuligheder ikke har ændret sig undervejs i forløbet. Medarbejderne beskriver i denne sammenhæng blandt andet en oplevelse af, at barnet fortsat er uroligt og har brug for megen voksenstøtte.

SDQ-scoringer

I forbindelse med dagtilbuddenes samarbejde med Småbørnsteamet udfyldes SDQ-skemaer af dagtilbudsmedarbejderne ved opstart og ved afslutning af de specifikke forløb, såfremt barnets forældre giver samtykke hertil. Der er udfyldt SDQ-skemaer ved opstart og afslutning af forløbet for 7 børns vedkommende. Der er således tale om et meget begrænset datagrundlag. Børnenes scoringer er vurderet med afsæt i danske normtal for førskolebørn (2-6 år) og placerer sig inden for kategorierne "almindelig", "let forhøjet", "høj" og "meget høj".

Tabel 10

	Samlet problemscore		Påvirkning af trivsel og funktion	
	Ved opstart	Ved afslutning	Ved opstart	Ved afslutning
Almindelig	1 (14 %)	0	0	1 (14 %)
Let forhøjet	0	2 (29 %)	1 (14 %)	1 (14 %)
Høj	1 (14 %)	0	2 (29 %)	1 (14 %)
Meget høj	5 (71 %)	5 (71 %)	4 (57 %)	4 (57 %)

Det ses af tabel 10, at der kun sker meget begrænsede ændringer i børnenes samlede problemscorer undervejs i forløbene, når problemscorerne vurderes med afsæt i de danske normtal. Både før og efter forløbet er 5 ud af de 7 børns problemscore "meget høj". Både før og efter forløbet er graden af påvirkning på barnets trivsel og funktion i dagligdagen for 4 ud af de 7 børns vedkommende ligeledes "meget høj".

Dykker man dybere ned i SDQ-scoringerne kan det dog konstateres, at der undervejs i forløbene er sket en lille positiv udvikling i den samlede problemscore for 5 af de 7 børns vedkommende. Tabel 11 viser udviklingen fra opstartsmålingen til den afsluttende måling. De grønne felter repræsenterer en positiv udvikling i

SDQ-scoren, mens de røde felter viser en negativ udvikling. De blå felter repræsenterer en uændret SDQ-score.

Tabel 11

	Sociale styrkesider	Følelsesmæssige symptomer	Adfærdsmæssige symptomer	Hyperaktivitet/opmærksomhedsforstyrrelser	Vanskeligheder i forhold til jævnaldrende	Samlet problemscore	Påvirkning af trivsel og funktion
Barn 1	2	3	-1	1	2	5	2
Barn 2	2	-2	2	0	1	1	2
Barn 3	-1	0	0	0	0	0	1
Barn 4	-3	-4	-2	-1	-6	-13	-4
Barn 5	1	3	4	0	-4	3	0
Barn 6	0	1	0	0	1	2	0
Barn 7	0	1	0	0	1	2	0

Samlet set viser SDQ-datasættet således en positiv effekt af dagtilbuddenes samarbejde med Småbørnsteamet i forhold til 5 ud af 7 børns problemscore (svarende til 71 % af børnene) og i forhold til graden af påvirkning af barnets trivsel og funktion i dagligdagen for til 3 ud af 7 børns vedkommende (svarende til 43 % af børnene). Det skal bemærkes, at der som nævnt er tale om et meget begrænset datamateriale, hvorfor resultaterne bør læses med dette væsentlige forbehold in mente. Det skal desuden bemærkes, at Småbørnsteamets indsatser ofte løber over en relativt kort periode, og at det derfor må antages at være begrænset, hvor stor en påvirkning forløbet kan nå at få på barnets trivsel i denne periode.

Dagtilbuddenes udbytte

Dagtilbudsmedarbejderne er i forbindelse med de 12 evaluerede forløb blevet spurgt om, hvorvidt de oplever, at samarbejdet med Småbørnsteamet har gjort en forskel i dagtilbuddet.

Tabel 12

	Ja	Nej	Ikke besvaret
Mærker I en forskel efter samarbejdet med Småbørnsteamet?	11 (92 %)	1 (8 %)	0

I forbindelse med 11 ud af 12 forløb giver dagtilbudsmedarbejderne udtryk for, at de oplever, at samarbejdet med Småbørnsteamet har gjort en forskel. Der peges blandt andet på, at samarbejdet med Småbørnsteamet har bidraget til:

- At der reflekteres mere over den pædagogiske praksis.
- At der er skabt en bedre struktur i det pædagogiske arbejde.
- At der er tilført ny energi i arbejdet.
- At der er færre konflikter i dagligdagen.
- At man er blevet bekræftet i, at man gør et godt arbejde.

I forbindelse med et enkelt forløb angiver dagtilbudsmedarbejderne, at de ikke mærker en forskel efter samarbejdet. Medarbejderne beskriver, at de har fået mange gode bud fra Småbørnsteamet på, hvordan de kan justere deres pædagogiske praksis, men at de ikke har fået dét gode råd, der virkede på barnet.

Tabel 13

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Oplever I, at I har fået flere handlemuligheder/brugbare greb i arbejdet med at skabe deltagelsesmuligheder for barnet undervejs i forløbet?</i>	12 (100 %)	0	0

I forbindelse med samtlige forløb giver dagtilbudsmedarbejderne udtryk for, at de via samarbejde med Småbørnsteamet har fået flere handlemuligheder og/eller brugbare greb, som de kan anvende i arbejdet med at skabe deltagelsesmuligheder for barnet. Mens nogle medarbejdere beskriver, at de har tilegnet sig konkrete pædagogiske metoder i forløbet, består de nye handlemuligheder for andre medarbejdere af en oplevelse af generelt at have fået nye måder at interagere med barnet på og nye muligheder for at skabe struktur og udvælge fokuspunkter i arbejdet. De styrkede handlemuligheder og nye brugbare greb omfatter blandt andet:

- Metoder til at arbejde med spejling.
- Ideer til stillesiddende aktiviteter.
- Introduktion til arbejdet med piktogrammer.
- Ideer til at bruge de fysiske rammer anderledes.
- Metoder til at udfordre barnet kognitivt og motorisk.
- Et styrket fokus på løsninger og ressourcer frem for problemer.
- Brug af samspilstemaer fra ICDP.

Tabel 14

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Har samarbejdet med Småbørnsteamet givet anledning til nye forståelser af børnene?</i>	9 (75 %)	2 (17 %)	1 (8 %)

I forbindelse med 9 ud af de 12 evaluerede forløb, giver dagtilbudsmedarbejderne udtryk for, at samarbejdet med Småbørnsteamet har givet anledning til nye forståelser af børnene. Dagtilbudsmedarbejderne beskriver blandt andet, at samarbejdet har bidraget til:

- Opmærksomhed på kravtilpasning og nærmeste zone for udvikling.
- Oplevelser af at se barnet på nye måder.
- Et bedre blik for, hvad det er, barnet prøver at fortælle.
- Øget fokus på at møde børnene der, hvor de er.

I to forløb gives der udtryk for, at samarbejdet med Småbørnsteamet ikke har givet anledning til nye forståelser af børnene.

Tabel 15

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Har samarbejdet med Småbørnsteamet givet anledning til ændringer i jeres praksis?</i>	9 (75 %)	1 (8 %)	2 (17 %)

Samarbejdet med Småbørnsteamet har i forbindelse med langt størstedelen af forløbene givet anledning til ændringer i dagtilbudsmedarbejdernes praksis. I forbindelse med et enkelt forløb, gives der udtryk for, at der ikke er sket ændringer i praksis – men det beskrives dog samtidig, at der er elementer i den eksisterende praksis, som er blevet forstørret i forbindelse med samarbejdet.

De dagtilbudsmedarbejdere, som oplever, at der er sket ændringer i deres praksis nævner blandt andet, at samarbejdet med Småbørnsteamet har påvirket deres tilgang til forældresamarbejdet og til arbejdet med barnets motorik.

Tabel 16

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Kan I bruge jeres erfaringer fra samarbejdet med Småbørnsteamet i andre sammenhænge i det daglige pædagogiske arbejde?</i>	11 (92 %)	0	1 (8 %)

For alle de forløb, hvor der er svaret på spørgsmålet, giver dagtilbudsmedarbejderne udtryk for, at de kan bruge erfaringerne fra samarbejdet med Småbørnsteamet i andre sammenhænge i det daglige arbejde. Nogle medarbejdere beskriver, at de kan bruge erfaringerne, hvis de står med et barn med lignende udfordringer, mens andre beskriver, at de kan bruge deres erfaringer og refleksioner fra forløbet mere generelt i det pædagogiske arbejde. De beskriver blandt andet, at de i kraft af erfaringerne fra samarbejde med Småbørnsteamet:

- Er blevet bedre til at italesætte udfordringer og kalde på hjælp tidligere.
- Har fået indblik i nye handlemuligheder, som kan inspirere arbejdet med de andre børn på stuen.
- Har fået mere fokus på børnenes styrker og ressourcer.
- Har fået mere fokus på at arbejde med struktur i den pædagogiske praksis.
- Er blevet mere opmærksomme på de fysiske rammer.
- Er blevet mere tydelige voksne.

Forløb på organisations- og gruppeniveau

Småbørnsteamet har i samarbejde med dagtilbuddene igangsat i alt 16 forløb på gruppe- eller organisationsniveau. Heraf er 12 forløb afsluttede, mens de resterende 4 forløb er igangværende. I de fleste forløb er omdrejningspunktet for samarbejdet med Småbørnsteamet, at dagtilbuddet ønsker at sætte fokus på en konkret større eller mindre børnegruppe, som medarbejderne har en bekymring for. Bekymringen drejer sig ofte om, at der er opstået en u hensigtsmæssig dynamik i børnegruppen. I enkelte forløb er der ikke fokus på en konkret børnegruppe, men på eksempelvis trivsel i personalegruppen.

Forandringer for børnene

For 10 af de 12 afsluttede forløb på gruppe-/organisationsniveau er der udfyldt spørgeskemaer. Der indgår svar på spørgsmål vedrørende bekymringen for børnene (bekymringsgrader) i besvarelser for 5 forløb. Nedenstående skal derfor læses med forbehold for, at der er tale om et meget begrænset datagrundlag.

Tabel 17

	Forud for henvendelsen	Efter indsatsen
Ingen eller meget lille bekymring (1-2)	0	2 (40%)
Lille bekymring (3-4)	0	1 (20%)
Moderat bekymring (5-6)	1 (20%)	2 (40%)
Stor bekymring (7-8)	2 (40%)	0
Meget stor bekymring (9-10)	2 (40%)	0
Total	5	5

I forbindelse med de 5 forløb har dagtilbuddene vurderet bekymringen for den børnegruppe, som var omdrejningspunkt for forløbet, som "moderat", "stor" eller "meget stor" forud for henvendelsen til Småbørnsteamet. Efter samarbejdet med Småbørnsteamet var bekymringen for børnene i alle forløbene "moderat" eller mindre.

Hvad angår de øvrige 5 forløb, som er evalueret med udgangspunkt i det oprindelige spørgeskema, gives der (i prosa) udtryk for, at bekymringen for børnegruppen er blevet mindre undervejs i 2 af forløbene, mens der i de 3 resterende forløb ikke er taget stilling til, om bekymringen for børnene er blevet mindre – i 2 af tilfældene fordi det ikke var en konkret børnegruppe, som var omdrejningspunkt for forløbet.

Tabel 18

	Efter indsatsen
Mindre bekymret	7 (70%)
Ligeså bekymret	0
Mere bekymret	0
Ikke besvaret	3 (30%)
Total	10

I forbindelse med de 10 evaluerede forløb, er dagtilbudsmedarbejderne blevet spurgt om, hvorvidt de vurderer, at børnenes deltagelsesmuligheder i daginstitutionens fællesskaber har ændret sig.

Tabel 19

	Ja	Nej	Ikke besvaret
Vurderer I, at børnenes deltagelsesmuligheder i daginstitutionens fællesskaber har ændret sig i forbindelse med indsatsen?	7 (70%)	2 (20%)	1 (10%)

I forbindelse med størstedelen af forløbene (70 %) giver medarbejderne udtryk for, at deltagelsesmulighederne for de børn, de arbejder med i dagtilbuddet, har ændret sig positivt i forbindelse med forløbet med Småbørnsteamet. De ændringer, som medarbejderne beskriver, omfatter blandt andet:

- At børnenes leg er blevet mere konstruktiv, og at der er "kommet mere sprog på legen".
- At børnene giver hinanden mere plads og er blevet bedre til at forhandle i forbindelse med lege.
- At børnene i højere grad kan fordybe sig i aktiviteter eller lege.
- At børnene snakker og fortæller mere.
- At børnene opsøger nye legerelationer.

Nogle enkelte dagtilbud giver udtryk for, at de ikke ser ændringer i børnenes deltagelsesmuligheder. De oplever, at de største ændringer er sket hos personalet selv, som blandt andet har fået mulighed for at reflektere og få luft for frustrationer.

Dagtilbuddenes udbytte

Dagtilbudsmedarbejderne er i forbindelse med de 10 evaluerede forløb på gruppe- eller organisationsniveau blevet spurgt om, hvorvidt de oplever, at samarbejdet med Småbørnsteamet har gjort en forskel i dagtilbuddet.

Tabel 20

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Mærker I en forskel efter samarbejdet med Småbørnsteamet?</i>	9 (90%)	0	1 (10%)

For alle de forløb, hvor der er svaret på spørgsmålet, giver dagtilbudsmedarbejderne udtryk for, at samarbejdet med Småbørnsteamet har gjort en positiv forskel i dagtilbuddet. Der peges blandt andet på, at samarbejdet har bidraget til:

- At der er tilført ny energi i arbejdet.
- At det "fælles sprog" er blevet styrket på tværs af faggrupper.
- At det kollegiale kendskab og fællesskab i personalegruppen er blevet styrket. Herunder også øget bevidsthed om forskelle i perspektiver og forståelser blandt medarbejderne.
- At der er tilført ny faglig viden og teoretiske redskaber.
- At der er kommet et øget fokus på at skabe "tykke fortællinger", og på hvordan man håndterer det, når der opstår "tynde fortællinger".
- Større ro og mere overskud hos medarbejderne.
- Et styrket forældresamarbejde. Herunder tydeligere kommunikation og en større sikkerhed hos medarbejderne i dialogen med forældre om bekymringer for børnene.
- At der er færre konflikter i hverdagen – blandt andet i kraft af et øget fokus på kravtilpasning.

Tabel 21

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Oplever I, at I har fået flere handlemuligheder/brugbare greb i arbejdet med at skabe deltagelsesmuligheder for børnene undervejs i forløbet?</i>	7 (70 %)	0	3 (30 %)

For alle de forløb, hvor der er svaret på spørgsmålet, giver dagtilbudsmedarbejderne udtryk for, at de via samarbejde med Småbørnsteamet har fået flere handlemuligheder og/eller brugbare greb, som de kan anvende i arbejdet med at skabe deltagelsesmuligheder for barnet. I forbindelse med et af forløbene beskrives det blandt andet, at samarbejdet med Småbørnsteamet har bidraget til en opmærksomhed på, at "når vi kigger på barnet, kan det virke umuligt at forandre, men når vi har fokus på os selv, er det nemmere at se, hvad vi kan ændre, og have håb."

Konkret peges der i spørgeskemaerne på, at samarbejdet med Småbørnsteamet har givet nye handlemuligheder i form af:

- Alternative spørgeteknikker til brug i dialogen med forældre.
- Nye måder at tale om udfordringer på (at barnet "er i problemer" i stedet for "at være et problem").
- Nye metoder til udvikling af pædagogisk praksis – eksempelvis aktionslæring, mindmaps, vækstmodellen.
- Inspiration til at etablere struktur i den pædagogiske hverdag.
- Inspiration til at arbejde med overgange.
- Redskaber til visualisering.

Tabel 22

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Har samarbejdet med Småbørnsteamet givet anledning til nye forståelser af børnene?</i>	7 (70 %)	1 (10 %)	2 (20 %)

I forbindelse med 7 ud af de 10 evaluerede forløb, giver dagtilbudsmedarbejderne udtryk for, at samarbejdet med Småbørnsteamet har givet anledning til nye forståelser af børnene. Dagtilbudsmedarbejderne beskriver blandt andet, at samarbejdet har bidraget til:

- Et øget fokus på narrativer – herunder på, hvordan man kan arbejde med at stoppe uhensigtsmæssige narrativer om børn.
- En forskydelse af fokus væk fra det enkelte barn og over på hele børnegruppen og den kontekst, som børnene indgår i.
- Opmærksomhed på, at børnene godt kan lide at blive udfordret.

I en enkelt besvarelse angives det, at forløbet ikke har givet anledning til nye forståelser af børnene, men at det til gengæld har givet anledning til nye forståelser af forældrene.

Tabel 23

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Har samarbejdet med Småbørnsteamet givet anledning til ændringer i jeres praksis?</i>	7 (70 %)	0	3 (30 %)

For alle de forløb, hvor der er svaret på spørgsmålet, giver dagtilbudsmedarbejderne udtryk for, at samarbejdet med Småbørnsteamet har givet anledning til ændringer i deres praksis. Konkret beskrives det blandt andet, at samarbejdet med Småbørnsteamet har givet anledning til:

- At medarbejderne i højere grad sparrer med hinanden i dagligdagen, og at refleksionsniveauet i medarbejdergruppen er højnet.
- At medarbejderne har en mere undersøgende tilgang til børnenes leg.
- At der eksperimenteres med at opdele børnene i mindre grupper / på nye måder.
- At der afsættes mere tid til fordybelse i aktiviteter – sange og lege øves eksempelvis i længere tid.
- At medarbejderne inddrager børnene mere.
- At der er udarbejdet klarere aftaler for aktiviteter, rolle- og opgavefordeling hos personalet mv.
- At medarbejderne er mere opsøgende over for forældrene og prioriterer den daglige dialog med forældrene højere.

Tabel 24

	Ja	Nej	Ikke besvaret
<i>Kan I bruge jeres erfaringer fra samarbejdet med Småbørnsteamet i andre sammenhænge i det daglige pædagogiske arbejde?</i>	8 (80 %)	0	2 (20 %)

For alle de forløb, hvor der er svaret på spørgsmålet, giver dagtilbudsmedarbejderne udtryk for, at de kan bruge erfaringerne fra samarbejdet med Småbørnsteamet i andre sammenhænge i det daglige arbejde. Blandt andet beskrives det, at det ændrede fokus på forskellige forhold i relation til den specifikke pædagogiske udfordring, kan overføres til andre dele af den pædagogiske praksis. Det drejer sig blandt andet om et øget fokus på, hvad der er de voksnes ansvar, på kravtilpasning, og på ikke at "tabe" de velfungerende

børn. Øvrige erfaringer, som kan bruges i andre sammenhænge i det pædagogiske arbejde, omfatter blandt andet:

- Opmærksomhed på "tykke"/"tynde" fortællinger om børn, forældre, kolleger mv.
- Arbejdet med at "folde barnet ud" og se efter undtagelser.
- Tydelig rollefordeling blandt medarbejderne i forbindelse med aktiviteter, samling mv.
- Kravtilpasning med afsæt i den enkelte situation/kontekst.

Udfordringer og ønsker til fremtidige forløb

Som det fremgår af de foregående afsnit vurderer dagtilbuddene generelt samarbejdet med Småbørnsteamet og udbyttet af forløbene meget positivt. I enkelte spørgeskemaer peger dagtilbuddene dog også på nogle udfordringer, som de oplever knytter sig til indsatsen. Et dagtilbud giver således udtryk for, at forløbet med Småbørnsteamet ikke var det "quick fix", som de havde håbet på at få. *"I kom ikke og fiksede vores udfordring. (...) Vi fik mange gode bud, men ikke noget som virkede. Der er fortsat uro"*. I dette forløb blev dagtilbuddets forventning om at få løst en konkret problemstilling således ikke indfriet, selvom det dog beskrives, at der fremkom mange gode bud på små justeringer af praksis.

En anden udfordring, som beskrives af et enkelt dagtilbud, omhandler fortrolige oplysninger. Småbørnsteamets medarbejdere er udover deres funktion i teamet også tilknyttet enkelte dagtilbud som tale-/hørerekonsulent, psykolog eller støtte- og ressourcepædagog. Det betyder, at de i nogle tilfælde kan blive kaldt ud til dagtilbud, som de i forvejen er tilknyttet. I disse tilfælde er det en udfordring, at Småbørnsteamets medarbejdere får en viden – eksempelvis i forbindelse med et supervisionsforløb – som han/hun ikke ville have fået, hvis ikke han/hun var til stede i sin funktion som Småbørnsteam-medarbejder. Det stiller store krav til Småbørnsteam-medarbejderens evne til at forvalte sin tavshedspligt.

I forbindelse med evalueringen af forløbene spørges dagtilbuddene til, hvad de eventuelt kunne have ønsket sig mere eller mindre af i indsatsen. Følgende ønsker er formuleret fra dagtilbuddenes side:

- Flere faglige oplæg (eksempelvis om narrativer). Gerne tilpasset til faggrupperne (henholdsvis pædagoger og pædagogmedhjælpere).
- Mere observation – både i strukturerede og ustrukturerede situationer.
- Mulighed for at filme situationer i den pædagogiske hverdag, da rummet ændres når nye personer træder ind. To dagtilbud har formuleret et ønske om, at Småbørnsteamet får set mere af "den rigtige" dagligdag i dagtilbuddet.

Opsummering

Generelt giver de dagtilbud, som har indgået i et samarbejde med Småbørnsteamet, udtryk for meget stor tilfredshed med dette samarbejde. Næsten alle dagtilbud giver udtryk for, at både børn og medarbejdere har haft et positivt udbytte af forløbene med Småbørnsteamet. Dette gælder både de dagtilbud, som har været involverede i specifikke forløb målrettet enkelte børn og de dagtilbud som har været involverede i forløb på gruppe- eller organisationsniveau. Børnenes udbytte ses blandt andet ved at flere børn beskrives som mere deltagende, gladere og roligere. Det beskrives også, at flere af børnene har lettere ved at indgå i børnefællesskaber på en hensigtsmæssig måde. Dagtilbuddenes bekymring for børnene er som følge heraf blevet mindre i næsten alle forløbene. Dermed ser det ud til, at Småbørnsteamets samarbejde med dagtilbuddene bidrager til, at *flere 0-6-årige børn i udsatte positioner og sårbare situationer trives i deres dagtil-*

bud og at flere 0-6-årige børn i udsatte positioner og sårbare situationer deltager i meningsfulde fællesskaber i deres dagtilbud.

Medarbejdernes udbytte af samarbejdet med Småbørnsteamet ses blandt andet i dagtilbuddenes beskrivelser af, at der reflekteres mere over den pædagogiske praksis, at der er skabt en bedre struktur i det pædagogiske arbejde, og at der er færre konflikter i hverdagen. I samtlige udfyldte besvarelser giver medarbejderne udtryk for, at de har fået flere handlemuligheder i arbejdet med at skabe deltagelsesmuligheder for barnet/børnegruppen, og at de kan overføre deres erfaringer fra forløbet til andre sammenhænge i det pædagogiske arbejde. Det lader således til, at Småbørnsteamet bidrager til, at *dagtilbudsmedarbejdernes kompetencer i forhold til at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn i dagtilbuddet er blevet styrket og at de har flere handlemuligheder i arbejdet med skabe deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner og sårbare situationer.*

Flere dagtilbudsmedarbejdere beskriver desuden, at der er tilført ny energi i arbejdet og ny faglig viden til personalet, og at de er blevet bekræftet i, at de gør et godt stykke arbejde. Flere dagtilbud beskriver desuden, at forløbet med Småbørnsteamet har styrket deres forudsætninger for at etablere et godt og konstruktivt forældresamarbejde. Besvarelserne indikerer, at *dagtilbudsmedarbejdernes tillid til egne faglige kompetencer er blevet styrket.*

Når dagtilbuddenes samarbejde med Småbørnsteamet har resulteret i så positivt et udbytte, skyldes det formentlig Småbørnsteamets særlige tilgang til det tværfaglige samarbejde med dagtilbuddene. En tilgang som på baggrund af dagtilbuddenes besvarelser af spørgeskemaerne blandt andet udmærker sig ved følgende centrale elementer:

- En anerkendende, undersøgende og ressourcefokuseret tilgang.
- Høj grad af tilstedeværelse i dagtilbuddene (og observation af pædagogisk praksis).
- Intensive og fleksible forløb, som tilpasses dagtilbuddenes behov.
- Konkrete input og forslag til justeringer af praksis, som kan afprøves af dagtilbuddene.
- Stærk tværfaglighed.

På baggrund af besvarelserne om dagtilbuddenes oplevelse af samarbejdet med Småbørnsteamet må det konkluderes, at denne tilgang i høj grad bidrager til, at dagtilbuddene føler sig set, hørt og forstået i samarbejdet med Småbørnsteamet, at de oplever at få mulighed for at arbejde med netop det, som er vigtigt for dem, og at der skabes den udvikling, som dagtilbuddene har brug for.